

Prof. dr hab. *Alfred Lutrzykowski*

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych we Włocławku
Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych. Zakład Administracji
<https://orcid.org/0000-0002-5766-9>

RECENZJA

osiągnięć naukowych, aktywności naukowej, osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę Pani dr *Anny Kołomycew*, ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji¹.

1. Informacje dotyczące wykształcenia i rozwoju zawodowego Kandydatki

Pani dr *Anna Kołomycew* jest absolwentką dwóch kierunków studiów wyższych, które ukończyła w 2007 roku, na Wydziale Politologii UMCS w Lublinie, uzyskując tytuły zawodowe magistra politologii oraz licencjata dziennikarstwa i komunikacji społecznej. W latach 2009-2011 była zatrudniona na stanowisku asystenta w Zakładzie Administracji Publicznej i Polityki Społecznej Katedry Politologii Uniwersytetu Rzeszowskiego. W 2011 r., na Wydziale Politologii UMCS, na podstawie rozprawy zatytułowanej *Polityka regionalna samorządu województwa podkarpackiego*, uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Od 2011 r. jest adiunktem w Zakładzie Administracji Publicznej i Polityki Społecznej Instytutu Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego.

2. Podstawa prawna postępowania oraz kryteriów oceny dorobku naukowego Kandydatki, Jej osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych, w zakresie współpracy z instytucjami publicznymi i popularyzujących naukę

Na wniosek Pani dr *Anny Kołomycew*, w dniu 17 października 2023 r. zostało wszczęte postępowanie o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Postępowanie to jest prowadzone na podstawie przepisów ustawy z dnia 20

¹ Recenzja została sporządzona na podstawie uchwały Rady Naukowej Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 18 stycznia 2024 r. Zob. pismo Pani Prof. dr hab. Elżbiety Feret, Prorektora ds. Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, BPes.5210.4.2024, z dnia 6 lutego 2024 r.

lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* - dalej powoływane jako: *uPswn* (Dz. U. 2023, poz. 742 z późn. zm.). Zgodnie z art. 218 powołanej ustawy, podmiotem habilitującym jest Uniwersytet Rzeszowski. Postępowanie prowadzone jest przez Radę Naukową Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego². Kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w określonej dziedzinie nauki i dyscyplinie naukowej zostały określone w art. 219 powołanej ustawy. Kandydatka przedstawiła wykaz posiadanego dorobku naukowego, wskazując „jako główne osiągnięcie naukowe”³ monografię autorską. Monografia ta opublikowana jest przez wydawnictwo ujęte w wykazie sporządzonym na podstawie art. 267 ust. 2 pkt lit. a *uPswn*. Kandydatka przedstawiła również informacje dotyczące Jej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni bądź instytucji naukowej, w tym w placówkach zagranicznych.

Podstawę przedstawionej w niniejszej recenzji oceny dorobku naukowego i aktywności naukowej Kandydatki stanowią powołane wyżej kryteria wskazane w art. 219 *uPswn*, ze szczególnym uwzględnieniem wskazanej w przypisie 3 monografii. W recenzji odnoszę się również do Jej osiągnięć w dziedzinie dydaktyki i kształcenia kadr naukowych, osiągnięć organizacyjnych w macierzystej Uczelni i poza nią, a także aktywności eksperckiej oraz zaangażowania w zakresie popularyzowania nauki.

3. Dane kwantytatywne dotyczące osiągnięć naukowych Kandydatki

Informacje ilościowe dotyczące dorobku naukowego nie stanowią przewidzianego przepisami kryterium jego oceny. Zgodnie jednakże ze stanowiskiem Rady Doskonałości Naukowej, przedstawianie danych naukometrycznych jest wskazane i zalecane. Są one bowiem obiektywnym, statystycznym dowodem twórczej, naukowej aktywności Kandydatki oraz Jej trwałej obecności w realizacji wielu programów i inicjatyw badawczych, podejmujących istotne problemy nauk o polityce i administracji. Dane te, ujmując osiągnięcia naukowe w perspektywie ilościowej, ukazują również (wysoki) poziom recepcji dorobku Pani Doktor w literaturze krajowej i zagranicznej, co oznacza, że Jej prace są znane, cenione i przywoływane przez

² Zob. § 17 Regulaminu przeprowadzania czynności w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora oraz stopnia doktora habilitowanego prowadzonych w Uniwersytecie Rzeszowskim. Załącznik do Uchwały nr 283/09/2023 Senatu UR z dnia 28 września 2023 r.

³ *Instrumenty zaangażowania obywatelskiego. Założenia teoretyczne demokracji partycypacyjnej a praktyka ich stosowania*, CeDeWu, Warszawa 2023, ss.432. Zob. Wykaz osiągnięć naukowych. s. 1.

innych autorów. Potwierdzają to wskaźniki dotyczące cytowań, impact factor oraz punktacja MEiN, choć tę ostatnią, z uwagi na widoczną w ostatnich latach fluktuację przyjmowanych kryteriów oceny oraz woluntaryzm decyzyjny, trudno uznawać za wartościowe i obiektywne narzędzie ewaluacyjne.

Pani dr *Anna Kolomycew* posiada obszerny dorobek naukowy, poświęcony istotnym problemom władzy i administracji publicznej oraz procesom funkcjonowania społeczności lokalnych i regionalnych, ich samorządności i polityki rozwoju⁴. Na szczególne zainteresowanie zasługuje Jej autorska monografia, opublikowana w 2023 r., wskazana jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 219 ust. 1. pkt 2a *uPswn*. Ponadto, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, w latach 2014-2021, Kandydatka opublikowała jedną (1) monografię dwuautorską, ukazało się też pięć (5) monografii wieloautorskich z Jej udziałem oraz jedna (1) monografia autorska, będąca drukowaną wersją rozprawy doktorskiej. Jedna z tych monografii wydana jest w języku angielskim⁵.

W latach 2012-2022 ogłosiła w monografiach naukowych: dwadzieścia trzy (23) rozdziały autorskie, sześć (6) rozdziałów dwuautorskich i jeden (1) rozdział trójautorski. Dziewięć (9) z tych opracowań opublikowano w języku angielskim, jedno (1) w języku polskim i języku słowackim⁶. W czterech przypadkach była współredaktorem monografii⁷. Prace Pani Doktor zostały opublikowane w znanych krajowych i zagranicznych oficynach wydawniczych oraz w wydawnictwach uczelnianych⁸.

⁴ W swojej recenzji koncentruję się na osiągnięciach naukowych Kandydatki po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, odsyłając – w kwestiach Jej wcześniejszego dorobku - do *Autoreferatu* i *Wykazu osiągnięć naukowych*, znajdujących się w dokumentacji postępowania habilitacyjnego. Zob. *Wykaz osiągnięć naukowych*, s. 6-7, 10-11. Informacje dotyczące publikacji z okresu przed doktoratem znajdują się również w *Analizie bibliometrycznej publikacji autorstwa dr Anny Kolomycew w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego*, załączonej do dokumentacji postępowania.

⁵ A. Pawłowska, R. Kmicciak, A. Kolomycew, K. Radzik-Maruszak, P. Antkowiak. *Social councils and committees as (not quite) present actors in local decision-making process*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2021; Kandydatka jest autorką rozdziałów I i VI. Zob. *Wykaz osiągnięć naukowych*, s.1.

⁶ Zob. *Wykaz osiągnięć naukowych*, s.3-4.

⁷ Zob. *Wykaz osiągnięć naukowych*, s. 7.

⁸Są to: Wydawnictwo Naukowe Scholar, Wydawnictwo CeDeWu, Wydawnictwo Adam Marszałek, Wydawnictwo Slovak University of Agriculture in Nitra, Vydavateľstvo Prešovskej Univerzity, (Bratislava) NISPAcee Press, (Prešov) Slovak Foreign Policy Association, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, (Łódź) University Press, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w

W latach 2012-2023, zatem po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, Kandydatka opublikowała także czternaście (14) autorskich i dwanaście (12) współautorskich artykułów w czasopiśmie naukowych. Prace te (w tym osiem w języku angielskim) zostały ogłoszone w renomowanych czasopiśmie zagranicznych, krajowych o zasięgu międzynarodowym oraz w polskich uczelnianych czasopiśmie naukowych⁹. Pani Doktor jest też autorką dwóch (2) i współautorką jednego (1) sprawozdania z konferencji naukowych, a także jednego (1) opracowania popularno-naukowego¹⁰.

Zgodnie z przedstawionymi informacjami naukowymi sumaryczny Impact Factor publikacji naukowych Kandydatki wynosi 1.908, natomiast według punktacji MEiN – razem 1587 (w tym po doktoracie 1563). Wskaźnik cytowań na 28.09.2023 r. wynosił - wg Web of Science CC: 3 (z autocytowaniami), 2 (bez autocytowań); wg Scopus: 4 (z autocytowaniami), 4 (bez autocytowań); wg Google Scholar: 204 (z autocytowaniami), 162 (bez autocytowań). Indeks Hirscha wynosił – wg Web of Science CC: 1 (z autocytowaniami), 1 (bez autocytowań); wg Scopus: 1 (z autocytowaniami), 1 (bez autocytowań); wg Google Scholar: 9 (z autocytowaniami), 7 (bez autocytowań)¹¹.

4. Ocena dorobku naukowego Kandydatki, ze szczególnym uwzględnieniem monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 219 ust. 1. pkt 2a *uPswn*.

Kielcach, (Krosno) Wydawnictwo Arete , (Kraków) Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, (Lublin) Wydawnictwo UMCS, (Lublin) Wydawnictwo KUL.

⁹ Zob. *Wykaz osiągnięć naukowych*, s. 7-9.

¹⁰ Zob. *Wykaz osiągnięć naukowych*, s. 10-11.

¹¹ *Wykaz osiągnięć naukowych*, s.27 oraz *Analiza bibliometryczna...*, s. 1. Analizę objęto łącznie 86 publikacji naukowych, w tym 73 powstałe po doktoracie. Zob. *Analiza bibliometryczna...*, s. 1. W kilku przypadkach nie pokrywają się, zawarte w *Wykazie osiągnięć naukowych* oraz w *Analizie bibliometrycznej* informacje, dotyczące zaliczenia konkretnych prac do dorobku sprzed i po doktoracie. Np. Kołomycew A. (2011). *Local Action Groups...* oraz in *The Scale of Globalization...* University of Ostrava; zob. *Wykaz osiągnięć...*, s. 6 oraz *Analiza bibliometryczna...*, s. 6. Także Kołomycew A. (2012). *Problematyka zarządzania obszarami metropolitalnymi...* oraz Kołomycew A. (2011). *Realizacja zasady pomocniczości...* w *Wykazie osiągnięć...*(s. 6) obie prace zaliczone do opublikowanych przed doktoratem, natomiast w *Analizie bibliometrycznej* (s. 8) – zaliczone są do prac po doktoracie. W efekcie – do obliczeń sumy punktów w częściach IIA i IIB *Analizy bibliometrycznej...* (s.11) wkradły się drobne nieścisłości. Dokument ten (*Analiza bibliometryczna...*) nie uwzględnia monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe, co stanowi poważny mankament, w znaczącym stopniu wypaczający, na niekorzyść Kandydatki, naukowymi statystykę Jej dorobku.

Lektura tytułów opracowań Kandydatki, umieszczonych w obszernym katalogu zawierającym wykaz Jej publikacji, - na pierwszy rzut oka – sugerować może ich wielotematyczność (przedmiotowe rozproszenie), wynikającą z różnorodności podejmowanych problemów. Wrażenie to, swoistej patchworkowości, ustępuje zdecydowanie, kiedy w kolejnych pozycjach odnajdujemy opisy, analizy i eksplikacje poświęcone wcześniej już sygnalizowanym problemom, zjawiskom i instytucjom, ale pod innym kątem, w innej perspektywie oraz z innymi – rzecz można – bohaterami. Przy tym treść tych opracowań, z punktu widzenia przedmiotowego, dotyczy wprost lub pośrednio, różnych aspektów fenomenu życia zbiorowego, głównie społeczności lokalnych oraz na regionalnym poziomie terytorialnej struktury państwa.

Obszar przedmiotowy zainteresowań Autorki zostaje więc wyraźnie zakreślony. Rozważania przedstawiane w Jej pracach, choć publikowanych w różnym czasie i w wielu wydawnictwach, pozwalają wyodrębnić kilka grup tematycznych i przypisać do nich poszczególne monografie, rozdziały w pracach zbiorowych oraz artykuły ogłaszane w czasopiśmie naukowych. Są to wyraźnie zarysowane bloki tematyczno-problemowe, będące przedmiotem badań i analiz podejmowanych przez Autorkę. Każdy z tych bloków przynosi rozważania dotyczące konkretnych obszarów życia badanych społeczności, zaspokajania potrzeb, zapewniania bezpieczeństwa i realizacji programów rozwojowych. Ukazywane w nich są mechanizmy i zasady funkcjonowania instytucji realizujących funkcje organizowania życia zbiorowego i kierowania procesami rozwoju lokalnego i regionalnego¹².

Autorka nie ogranicza się jednak do przedstawiania statycznych obrazów organizacyjnej sieci aktorów lokalnych oraz regionalnych scen władzy publicznej. W opracowaniach tych czytelnik z łatwością odnajduje opisy będące jakby „relacją na żywo” z wydarzeń związanych z rozstrzygnięciem nie tylko

¹² Wspomniane bloki tematyczno-problemowe określają główne kierunki zainteresowań naukowo-badawczych Kandydatki, co znajduje odbicie w Jej publikacjach. W pracach tych dominują rozważania koncentrujące się wokół newralgicznych kwestii sterowania procesami funkcjonowania i rozwoju społeczności lokalnych i regionalnych. Autorka trafnie kwestie te wskazuje, czyniąc je zasadniczym przedmiotem swoich badawczych poszukiwań i dociekań. Są to (w mojej optyce, por. *Autoreferat*, s.13 i nast.): polityka rozwoju i strategie rozwojowe władz lokalnych i regionalnych, wybrane polityki publiczne (polityka społeczna, polityka oświatowa, polityka młodzieżowa, polityka senioralna), partnerstwo wielosektorowe w zarządzaniu rozwojem, wreszcie – lokalna i regionalna dialektyka procesów decyzyjnych oraz przywództwa i liderów na poziomie lokalnym. Warto tu zauważyć, iż w naukach o polityce i administracji (także w innych dyscyplinach naukowych) są to nadzwyczaj ważne obszary problemowe.

codziennych, bieżących spraw mieszkańców, ale także z rozwiązywaniem problemów zbiorowego bytu i kształtowaniem podstaw rozwoju cywilizacyjno-kulturowego polskich wsi i miast. Pani Doktor szczególną determinację wykazuje w identyfikowaniu postaw członków badanych społeczności wobec problemów dotyczących ich wspólnot (samorządowych), ich dobra wspólnego i troski o pomyślny rozwój. W licznych opracowaniach Autorka poszukuje przejawów (desygnatów) podmiotowej samoświadomości i dowodów takiej roli mieszkańców badanych jednostek terytorialnych. Rzecz jasna, że niepodważalnym kryterium podmiotowości obywateli jest zrozumienie przez nich wspólnoty losów narodu, uznawanie państwa jako najwyższego dobra wspólnego, przestrzeganie prawa i innych norm kulturowych. Z tego wynika świadomość wspólnotowego charakteru społeczności lokalnej oraz zdolność odczuwania istoty i wartości „małej ojczyzny”, którą jest terytorialna i społeczna przestrzeń, czyli miejsce zakorzenienia każdego z nas, naszych rodzin, bliskich, sąsiadów, znajomych...

Problematyka aktywności społecznej, jej budzenia i akcelerowania zajmuje specjalne miejsce na liście badawczych zainteresowań Kandydatki. Zaowocowało to wartościowymi publikacjami zawartymi w monografiach i artykułach ogłaszanych w czasopismach naukowych¹³, zanim powstała praca wskazana jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 219 ust. 1. pkt 2a *uPswn*. Wyniki przeprowadzonych badań, przedstawione w tych publikacjach, ukazywały znaczenie aktywności obywatelskiej w realizacji zadań publicznych, potwierdzając jednocześnie stan wyraźnego deficytu naukowej wiedzy w tym zakresie. Tymczasem aktywność ta stanowiła znaczący warunek włączania grup członków i uczestników rozmaitych inicjatyw do współdecydowania. Na przykład w ważnych sprawach inwestycyjnych, dotyczących oświaty,

¹³Zob. Kołomycew A. (2022). Ewolucja instrumentów zaangażowania obywatelskiego [w:] *Budowa nowoczesnego społeczeństwa po 1989 roku*, red. P. Grata, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, s. 273-300; Kołomycew A., Pięta-Szawara A. (2017). Aktywność społeczna i partycypacja publiczna kobiet w województwie podkarpackim [w:] *Obszary aktywności kobiet. Wybrane aspekty filozoficzne, społeczne i polityczne*, red. A. Kołomycew, A. Pięta-Szawara, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, s.161-185; Kołomycew A. (2012). Aktywność społeczna jako warunek współrządzenia na poziomie lokalnym na przykładzie lokalnych grup działania w województwie podkarpackim [w:] *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, red. A. Kołomycew, B. Kotarba, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, s. 135-149; Kołomycew A. (2017). Aktywizacja społeczności lokalnych w obliczu likwidacji szkół wiejskich [w:] *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica*, 63, s. 75-91. Interesujące są prace przynoszące komparatystykę międzynarodową, ukazujące rozwiązania istniejące w innych państwach (Włochy, Słowenia).

organizacji kobiet i młodzieży. Autorka poszukiwała formalnoprawnych i instytucjonalnych rozwiązań mających służyć dyskontowaniu słabo, bądź całkowicie nie wykorzystywanych zasobów energii społecznej, dążąc następnie do zbudowania obrazu wiejskiej, miejskiej, gminnej, powiatowej i regionalnej rzeczywistości w tym zakresie. Realizacja tego celu możliwa była dzięki warsztatowej biegłości Autorki w organizowaniu i przeprowadzeniu terenowych badań empirycznych. Ich wyniki pozwoliły na skonstruowanie obrazu faktycznego „stanu rzeczy” oraz sformułowanie ocen i wniosków stąd wynikających. Imponująca jest merytoryczna i metodologiczna klarowność oraz wewnętrzna spójność założeń badawczych, w których Autorka wyraźnie akcentuje dążenie do zderzania ideowych i doktrynalnych inspiracji oraz ich normatywnych instrumentalizacji z gorzkimi nieraz owocami praktyki społecznej.

Myśl o poszukiwaniu i śledzeniu funkcjonowania istniejących oraz procesu kreowania nowych narzędzi i metod stymulowania postaw aktywizmu społecznego odnajdujemy w kolejnych publikacjach Kandydatki. Ale tym, co Ją szczególnie zaciekawia jest to, jak narzędzia te i metody sprawdzają się w praktyce i jaką ocenę i aprobatę uzyskują w opinii obywateli oraz członków władz lokalnych. Efektem kilkuletnich, ambitnych, niełatwych badań jest, przywoływana już monografia naukowa - pozycja interesująca i pionierska w polskiej literaturze politologicznej. Stanowi ona swoiste domknięcie bogatej listy wcześniejszych badawczych osiągnięć Pani Doktor. W monografii tej Autorka zmierzyła się z wieloma wyzwaniami teoretycznymi i metodologicznymi oraz ze swoistymi meandrami pojęciowymi natury semantycznej i związanym z tym swego rodzaju wołuntaryzmem terminologicznym. W tym bowiem zakresie nie ma ani utrwalonej w literaturze, uznawanej powszechnie siatki pojęciowej, ani teoretycznych koncepcji wyjaśniających w zadowalającym stopniu istotę i wartość aktywności, wyrażającej się w bezpośrednim, realnym uczestnictwie obywateli w rozwiązywaniu problemów życia zbiorowego. Istnieje oczywiście zgoda co do tego, że uczestnictwo obywateli w sferze publicznej stanowi nieodłączną cechę i esencjonalny warunek demokracji. Jednakże zwolennicy postulatów rewizji różnych koncepcji demokracji podnoszą szereg zarzutów pod adresem samej idei bezpośredniego udziału obywateli w podejmowaniu decyzji dotyczących życia zbiorowego. Jeszcze inaczej, abstrahując kompletnie od realnych czynników determinujących funkcjonowanie społeczeństwa, pozycję i rolę „mieszkańców danego terytorium” ujmował L. von Mises w swojej koncepcji

ustroju demokratycznego, widząc w demokracji „samostanowienie, autonomię, samorządność”¹⁴. Zresztą także sama koncepcja państwa Misesa jest konceptem w równym stopniu oryginalnym, nierealnym i wręcz ekscentrycznym.

Konstatacje te są szczególnie ważne, jeśli uświadomimy sobie nie tyle krytykę i – jak pisał David Held – „niespokojne pytania o wartość demokracji”¹⁵, co otwarte kwestionowanie jej przydatności¹⁶ w czasach narastających napięć i konfliktów wewnętrznych w ramach wielu społeczeństw oraz na arenie międzynarodowej. Ponadto, wzmagająca się, w Europie i poza nią, fala populistycznych i radykalnych, antydemokratycznych haseł, programów i ruchów politycznych - to obecnie najbardziej destrukcyjne czynniki uderzające w demokratyczny paradygmat życia politycznego i systemu władzy publicznej. Zasadne więc jest jedno z owych „niespokojnych pytań” - czy model ten ciągle „przechowuje ideały dające się obronić wobec szeroko rozpowszechnionej rezygnacji i apatii /.../obywateli”¹⁷. Tymczasem „Demokracja to wspólne przedsięwzięcie. Jej los zależy od nas wszystkich”¹⁸. Krytycy i oponenti wartości demokracji zaś są co najmniej sceptyczni bądź negują sens i przydatność demokracji bezpośredniej lub uczestniczącej. „Wątpliwe to osiągnięcie – dać władzę ludowi, kiedy nie jest on w stanie naprawdę jej wykonywać [...]; pobudzona publiczność może czasami być podatna na demagogię”¹⁹. Podnoszony jest też zarzut, że „wzrost zakresu uczestnictwa nie rozwiązuje sam przez się problemu jakości uczestnictwa”²⁰, co w społeczeństwie masowym może powodować pogłębianie braków w sferze

¹⁴ Podaję za: Hans-Herman Hoppe, *Demokracja – bóg, który zawiódł*, Fijorr Publishing Company, Warszawa 2006, s. 125.

¹⁵ Idem, *Modele demokracji*, przekład W. Nowicki, Kraków 2010, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. XI.

¹⁶ Hans-Herman Hoppe usiłuje przekonać, „że demokracja jest łagodną formą komunizmu; że system monarchiczny byłby od masowej demokracji o wiele lepszy, chociażby poprzez ustanowienie >porządku naturalnego<. Op. cit., s. 7. Jest to pogląd nie tyle oryginalny, co raczej kuriozalny, choć w książce tej można znaleźć szereg trafnych uwag, wytykających mankamenty współczesnych ustrojów demokratycznych.

¹⁷ D. Held, op. cit., s. XI.

¹⁸ S. Levitsky, D. Ziblat, *Tak umierają demokracje*, przekład z j. angielskiego O. Łabendowicz, Łódź 2018, wydanie polskojęzyczne opublikowane nakładem Fundacji Liberte!, s. 296. Recenzent tej książki napisał w The New York Times, że jej autorzy „pokazują, jak demokracje doznawały upadku /.../ nie tylko na drodze gwałtownych zamachów, lecz także dużo częściej (i dużo bardziej podstępnie) na drodze stopniowego osuwania się w autorytaryzm”, s. 4 okładki.

¹⁹ J. Fishkin, 1991. *Democracy and Deliberation: New Directions for Democratic Reform*. New Haven: Yale University Press, s. 21; cyt. za D. Held, *Modele demokracji*, op.cit., s. 306.

²⁰ D. Held, op. cit., s. 306.

refleksyjności obywateli. Dotyczyć to ma zwłaszcza małych społeczności. Cytowany J. Fishkin przestrzegają, że demokracja na małą skalę jest bardziej podatna na tyranię, gdyż trudniej jej bronić się przed demagogią.

Monografia autorstwa Pani dr *A. Kołomycew* jest ważnym głosem w naukowej dyskusji i sporach o wartość demokracji w jej różnych, możliwych odsłonach. Praca ta powstała na bazie wyników badań empirycznych, których celem było ukazanie realnego oblicza demokracji lokalnej, opisywanej i objaśnianej przez pryzmat uczestnictwa obywateli w lokalnym życiu politycznym Polski gminnej drugiej dekady XXI wieku. Autorka swoją wnikliwą analizę materiałów zgromadzonych w toku badań poprzedziła interesującymi rozważaniami dotyczącymi teoretycznych kwestii demokracji, szerzej odnosząc się do dwóch, istotnych z punktu widzenia podjętego problemu badawczego, koncepcji – demokracji partycypacyjnej i demokracji deliberacyjnej. Był to trafny i z góry pozytywnie rokujący pomysł stanowiący jednocześnie punkt wyjścia do stworzenia wewnętrznej systematyki treści pracy. Te dwie koncepcje stanowią bowiem swego rodzaju idealizacyjny matecznik, będący inspiracją budowania modeli i tworzenia instytucjonalnych instrumentów udziału/uczestnictwa/zaangażowania obywatelskiego. Odwołanie się do teoretycznych koncepcji demokracji było konieczne z punktu widzenia przyjętych celów badań i próby rozwiązania problemu badawczego oraz potwierdzenia albo podważenia trafności sformułowanych hipotez. To właśnie w trakcie namysłu nad hipotezą główną Autorka sięgnęła do wniosków płynących „z analizy teoretycznych założeń demokracji partycypacyjnej”²¹. Wybór ten wiązał się również z widocznymi rozbieżnościami „pomiędzy ideałami demokracji a praktyką życia publicznego”²².

Tymczasem, w sferze teoretycznych dociekań, nadal delimitacja obu konceptów demokracji jest przedmiotem dyskusji i sporów, czego liczne przykłady znajdujemy w pierwszej części monografii. Interesujący jest pod tym względem zwłaszcza jej pierwszy rozdział, zawierający syntetyczny przegląd występujących w literaturze polskiej oraz zagranicznej²³ stanowisk i prób wskazywania zakresów znaczeniowych poszczególnych kategorii terminologicznych. Interesująca jest próba przybliżenia specyfiki demokracji

²¹ *Instrumenty zaangażowania obywatelskiego....* op. cit., s. 18.

²² *Ibidem*.

²³ Zapoznanie polskiego czytelnika z osiągnięciami wielu zagranicznych autorów jest dodatkową wartością tej monografii. Pewien niedosyt sprawia pominięcie pracy D. Helda oraz innych autorów, których prace powoływałem wyżej.

partycypacyjnej i demokracji deliberacyjnej. Autorka przedstawia występujące w polskiej i zagranicznej literaturze stanowiska oraz przykłady definiowania obu tych pojęć. Pani Doktor komunikuje też oceny prezentowanych poglądów oraz zgłasza własne propozycje uściślenia szeregu pojęć pojawiających się w trakcie opisywania i eksplikowania aktywnych zachowań obywateli wobec spraw publicznych/wspólnych²⁴. Widoczna jest jednakże pewna rezerwa w kwestii możliwości ustanowienia „porządku” pojęciowo-semantycznego, aprobowanego przez przedstawicieli różnych dyscyplin zajmujących się badaniem różnorodnych form aktywności obywateli oraz środowiska aktywistów, animatorów, publicystów czy na przykład środowiska tzw. sektora obywatelskiego. Autorka stwierdza przy tym, iż polscy badacze „nieszczególnie dążą do /.../wyznaczenia” wyraźnych granic „pomiędzy poszczególnymi rodzajami partycypacji”. I dalej, ilustrując to przykładami, zauważa: „w Polsce posługiwanie się tymi kategoriami jest dość intuicyjne i zależne od preferencji badaczy, reprezentowanej dyscypliny, ale i specyfiki prowadzonych badań”²⁵.

Słusznie Pani Doktor uchyla się od drobiazgowych rozważań, z pogranicza językoznawstwa, przyjmując „zaangażowanie obywatelskie” jako podstawową kategorię badawczą. Świadomie pomija fakt, iż „Terminem wciąż najczęściej stosowanym w odniesieniu do aktywności obywateli w sferze publicznej jest partycypacja /.../ rozumiana /.../ jako aktywność jednostek wykraczająca poza sferę prywatną, a więc jako działalność o charakterze społecznym i politycznym”²⁶. W mojej ocenie, wystarczająco zrozumiałe jest przyjęte przez Autorkę określenie „zaangażowania obywatelskiego” jako każdej formy „aktywności podejmowanej przez obywateli na szczeblu lokalnym, która

²⁴ Niejasna wciąż jest, w moim odbiorze, dystynkja (tu: rozróżnienie) „zaangażowania społecznego” i „zaangażowania obywatelskiego” oraz „partycypacji społecznej”, „partycypacji politycznej”, „partycypacji obywatelskiej” i „partycypacji publicznej”. Czytelnik czuje się przytłoczony objaśnieniami dotyczącymi proponowanych w literaturze znaczeń poszczególnych terminów oraz ich wzajemnych relacji. Może zatem należy poniechać ambicji sprecyzowania zakresów znaczeniowych tych pojęć, ograniczając się do postulowania potrzeby przestrzegania przez badaczy/autorów „dyscypliny pojęciowej” będącej wszak warunkiem komunikatywności i logiki każdego przekazu, a tym bardziej przekazu naukowego. To zaś oznacza zobowiązanie do każdorazowego określania zakresu znaczeniowego stosowanych pojęć. Warto przy tym zauważyć, jak trudno jest precyzyjnie zdefiniować, co znaczy „społeczny”, „polityczny”, „obywatelski”, a z pewnością nie można tu liczyć na „zgodę powszechną” wśród przedstawicieli dziedziny nauk społecznych. Natomiast łatwiej jest uchwycić cechy i specyfikę demokracji deliberacyjnej, zapewne i z tego powodu, że kategoria ta nie „obrosła” pajęczyną przymiotników, co ma miejsce w przypadku demokracji partycypacyjnej.

²⁵ *Instrumenty zaangażowania obywatelskiego...*, op. cit., s. 61.

²⁶ *Ibidem*, s. 56.

umożliwia im zarówno zapoznanie się ze sprawami publicznymi, jak również pośrednie, bądź bezpośrednie włączenie się w działania pozwalające wpływać na decyzje władz lokalnych”²⁷. Autorka przekonująco argumentuje na rzecz (wyższej) wartości heurystycznej „zaangażowania obywatelskiego” w konfrontacji z „partycypacją”, podkreślając wieloznaczność tej drugiej i wynikające stąd konsekwencje w zakresie jej walorów komunikatywności²⁸. Prezentacja stanowisk i prób ustalania zakresów znaczeniowych tych pojęć występujących w literaturze umacnia czytelnika w przekonaniu o trafności przedstawionych w monografii propozycji definicyjnych i interpretacyjnych²⁹. Jest to również, jak w innych przypadkach, erudycyjny popis Autorki, który ma także swój rewers – pozwala polskiemu czytelnikowi, a i środowiskom badaczy, zapoznać się z osiągnięciami „nauki zagranicznej”.

Zaangażowanie obywatelskie nie jest czymś na wzór *deus ex machina*, a więc samonapędzającym się mechanizmem, tu - atrybutem określonych społeczności urzeczywistniającym się *sam przez się*. Wymaga ono istnienia i stosowania specjalnie stworzonego instrumentarium, które Autorka proponuje nazywać „instrumenty zaangażowania obywatelskiego”. Czasami pisze o „instrumentach uczestnictwa”, bądź „instytucjach pozwalających realizować założenia /.../ demokracji w praktyce”³⁰. Instrumenty te dzieli na informacyjne, konsultacyjne oraz inicjatywno-kooperacyjne (quasi-decyzyjne), zwracając uwagę na rosnącą ich liczbę, wyraźną tendencję instytucjonalizacji, formalizacji i hybrydyzacji, co oznacza nowe zadania dla badaczy zmuszonych do

²⁷ Ibidem, s. 11. Chociaż wątpliwości budzi końcowa fraza („działania pozwalające wpływać na decyzje władz lokalnych”); vide: przypis 28.

²⁸ Ibidem, s. 62 i nast. oraz s. 56 i nast.

²⁹ Nie oznacza to, że stanowisko Autorki można ujmować aksjomatycznie. Budzi bowiem pewien rodzaj wątpliwości, czy lepiej – niepewności, na przykład Jej stwierdzenie: „>Zaangażowanie obywatelskie< jest terminem bliższym społecznościom lokalnym i decydentom niż partycypacja, która wbrew założeniom autorki nie zawsze była zrozumiała dla respondentów”. Czy zaangażowanie obywatelskie może się przejawiać i materializować tylko na szczeblu lokalnym, a regionalnym i ogólnokrajowym – nie? Wątpliwości budzi również ocena, jakoby stosowanie „zaangażowania obywatelskiego”, jako terminu niezwykle pojemnego i elastycznego, pozwalało „uniknąć kłopotliwego rozróżniania instrumentów [zaangażowania obywatelskiego – przypis mój: A.L.] na partycypacyjne i deliberacyjne”. Ibidem, s. 11. To nie „pojemność” ani „elastyczność” pojęcia decyduje o jego przydatności w badaniach. Autorka sama zauważa, iż złożoność relacji między tymi modelami sprawia, „że przypisanie poszczególnych instrumentów do jednego z modeli demokracji jest coraz trudniejsze i wydaje się być bezcelowe”. Racjonalnym kierunkiem jest sięganie do podejścia systemowego, co zresztą widoczne jest w drugiej części monografii. Ibidem, s.13-14.

³⁰ Ibidem, s. 35, 39.

pokonywania trudności związanych z ich opisem, delimitacją i wreszcie typologizacją.

Syntetyczny rozdział drugi jest wykładem interesującym i zachęcającym do śledzenia dalszych wywodów Autorki związanych z typologizacją instrumentów, co jest treścią rozdziału trzeciego, w którym Autorka przedstawia założenia i główne tezy nowego instytucjonalizmu. Ta teoria/szkoła stanowi „ramę teoretyczną badań instrumentów zaangażowania obywatelskiego”, traktowanych jako szczególnego rodzaju instytucje. Ich analiza, przeprowadzona w perspektywie czterech nurtów neoinstytucjonalizmu, pozwoliła sformułować szereg interesujących uwag i opinii ukazujących potencjał poszczególnych narzędzi, ale też ich immanentne ograniczenia oraz bariery, istniejące na przykład w centrach decyzyjnych na poziomie lokalnym. Trafna jest, choć zbyt skromnie wyartykułowana, zamieszczona w przypisie notka dotycząca cyfryzacji, stwarzającej nowe możliwości stosowania i rozwoju narzędzi zaangażowania obywateli, nie tylko na poziomie lokalnym zresztą³¹.

Interesujące i inspirujące do pogłębionych badań refleksje Autorki dotyczące procesu hybrydyzacji instrumentów zaangażowania obywatelskiego zamykają część pierwszą monografii. Jak procesy wdrażania owych instrumentów przejawiają się w praktyce, czytelnik śledzić może w części drugiej książki, opartej na wynikach ilościowych badań empirycznych przeprowadzonych (2017 r.) w 525 gminach, spośród wszystkich polskich 2479 gmin. Stanowiło to około 20 % ogółu podstawowych jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto Autorka, w latach 2018-2019, przeprowadziła badania jakościowe w 12 (syntetycznie scharakteryzowanych) gminach z terenu 8 województw. Badania te, poprzedzone studiami nad literaturą przedmiotu, realizowane były przy zastosowaniu wielu metod i technik, o czym Autorka w syntetyczny i komunikatywny sposób informuje w rozdziale czwartym pracy. Odnajdujemy w nim pouczający przykład i wzór ustanawiania ładu metodologicznego i warsztatowego badań tego typu, w wyniku których zgromadzony zostaje bardzo obszerny, różnorodny materiał, poddawany następnie analizie pod kątem opisu i wyjaśniania problemu badawczego, założonych hipotez oraz odpowiedzi na pytania badawcze.

Przyjęcie neoinstytucjonalizmu jako „ramy teoretycznej” badań określało kierunki poszukiwania cech instrumentów zaangażowania obywatelskiego w

³¹ Ibidem, s. 115, przypis 40.

trzech wymiarach (aspektach/perspektywach?): regulacyjnym, funkcjonalnym i narracyjnym. Rozdziały piąty, szósty i siódmy monografii zawierają wnikliwą, odwołującą się do przyjmowanych założeń teoretycznych i wyników badań empirycznych, analizę funkcjonowania tych instytucji/instrumentów, ukazującą owe ich wymiary/cechy. Autorka w kolejnych rozdziałach przedstawia: 1. podstawy prawne i inne formalne regulacje ustanawiające zasady funkcjonowania tych instytucji, 2. obszerną, wnikliwą analizę praktyki przejawiającej się w „działaniach, zachowaniach poszczególnych aktorów”, co jest „wynikiem rozumienia i interpretacji przez nich obowiązujących zasad formalnych”³² oraz 3. narrację władz lokalnych, rozumianą jako „wypowiedzi, deklaracje i stanowiska władz lokalnych, które odzwierciedlają ich podejście”³³ do aktywności obywatelskiej i poszczególnych instrumentów/instytucji.

Ta część pracy w zasadniczym stopniu rozstrzyga o wysokich walorach teoretycznych i metodologicznych oraz jej oryginalności. Pani dr *Anna Kołomycew* przedstawiła w tej monografii klarowną, udokumentowaną syntezę zgromadzonej dotąd naukowej wiedzy dotyczącej niezwykle, wciąż transformującego się fenomenu, jakim jest obywatelska aktywność na parterze polskiej struktury terytorialnej. Autorka ukazuje obywatelskie zaangażowanie, opisując realne zachowania i postawy społeczności, ale i władz lokalnych oraz przedstawia i ocenia instytucjonalne „oprzyrządowanie”, które ma służyć dyskontowaniu zasobów energii społecznej dla rozwoju gmin, regionów i ostatecznie całego kraju. Analiza procesu ewolucji, pojawiania się nowych instrumentów/instytucji przynosi przekonującą argumentację na rzecz konieczności poszukiwania innowacyjnych rozwiązań instytucjonalnych i innowacyjnej edukacji w tym zakresie. Przed wieloma dyscyplinami naukowymi pojawiają się więc nowe wyzwania badawcze wskazujące potrzebę odwoływania się do społecznej empirii. Wyniki badań Kandydatki, wyznaczając wysoki standard naukowej eksploracji, stanowią najlepszy dowód wynikających stąd korzyści poznawczych i aplikacyjnych.

W *Zakończeniu* Autorka apeluje o podjęcie debaty poświęconej ewentualnej rewizji przyjmowanych dotąd teoretycznych założeń demokracji partycypacyjnej oraz rzeczywistej funkcjonalności/przydatności istniejących instrumentów realizacji uczestnictwa obywateli w życiu publicznym. Analiza wyników przeprowadzonych przez Nią badań empirycznych dowodzi, że

³² Ibidem, s.199.

³³ Ibidem, s. 279.

obowiązujące w tym zakresie rozwiązania ukazują wyraźny rozdźwięk między przywoływanymi teoretycznymi modelami demokracji a praktyką, obnażającą mankamenty narzędzi i metod włączania obywateli do procesów decyzyjnych czy też realizacji zadań publicznych. Większość tych instrumentów/institucji ma charakter konsultacyjny i incydentalny, co potwierdza zasadność hipotezy głównej, choć Autorka uważa, że to tylko częściowa weryfikacja, a właściwie (częściowa) falsyfikacja przyjętego założenia³⁴. Co do tej kwestii mam odmienne zdanie. Uważam bowiem, iż ograniczone walory istniejących w Polsce instrumentów zaangażowania obywatelskiego są przekonującym argumentem w dyskusji nad potrzebą wypracowania nowych koncepcji teoretycznych i regulacji prawnych w tym zakresie. Wyniki badań jednoznacznie potwierdzają ich dysfunkcjonalność, zwłaszcza w perspektywie ujęcia systemowego. Owo „częściowe potwierdzenie” hipotezy, o którym zapewnia Autorka, jest w istocie przyznaniem jej (hipotezy) zasadności³⁵. Jeśli bowiem określone instytucje, choćby tylko w pewnych sytuacjach, blokują czy tylko ograniczają prawo obywateli do udziału w życiu publicznym, to oznacza, że obarczone są jakimiś defektami, będącymi między innymi wynikiem wadliwej legislacji.

Hipoteza (główna) nie została więc podważona. W przekonaniu tym utwierdzają mnie uwagi i oceny Autorki dotyczące hipotez pomocniczych, zwłaszcza odnoszących się do narracyjnego wymiaru instrumentów zaangażowania obywatelskiego. Proponowana przez Panią Habilitantkę naukowa debata jest więc inicjatywą ważną, trafną i z pewnością oczekiwaną, nie tylko w środowisku badaczy. Monografia autorstwa Pani Doktor to nader solidny, teoretyczny, metodologiczny i warsztatowy punkt wyjścia i wprowadzenie do takiej debaty³⁶.

³⁴ Ibidem, s. 325-327.

³⁵ Tu jednakże dotykamy teoriopoznawczej kwestii „stopniowości prawdy”, wykraczającej poza obszar tematyczny badań i monografii.

³⁶ Bardzo bogata *Bibliografia* to dodatkowa wartość tej monografii. Szczególnie cenne jest wskazanie bardzo wielu pozycji zagranicznych poświęconych tym problemom. Autorka dokonała skrupulatnego zestawienia aktów prawnych, dokumentów, załączyła liczący 45 stron (!) katalog opracowań i obszerny wykaz netograficzny źródeł. *Kwestionariusz ankiety* oraz *Scenariusz wywiadu* pozwalają poznać narzędzia, tak ważne w prowadzonych przez Nią badaniach empirycznych. *Indeks* występujących w pracy nazwisk oraz głównych pojęć stosowanych w toku rozważań ułatwia czytelnikowi odnajdywanie autorów oraz lokalizowanie w tekście fragmentów poświęconych określonym zagadnieniom.

5. Aktywność naukowa Kandydatki³⁷

Pani dr *Anna Kołomycew* wyróżnia się aktywnością naukową w macierzystej Uczelni oraz w wielu przedsięwzięciach realizowanych w innych krajowych oraz zagranicznych jednostkach i ośrodkach akademickich³⁸. Po uzyskaniu stopnia doktora, w okresie 2011-2023 r., wystąpiła na czterdziestu (40) krajowych konferencjach i kongresach naukowych, wygłaszając referaty. Od 2013 do 2022 r. uczestniczyła czynnie w dwudziestu (20) konferencjach międzynarodowych (tylko trzy konferencje odbywały się w Polsce, większość zatem w różnych miastach Europy), przedstawiając dwadzieścia jeden (21) referatów, w tym dziewiętnaście referatów wygłosiła w języku angielskim. Ośmiokrotnie była powoływana w skład komitetów organizacyjnych i naukowych – siedmiu (7) konferencji krajowych i jednej (1) międzynarodowej.

Od 2010 r. Pani Doktor uczestniczyła w pracach ośmiu (8) zespołów badawczych, finansowanych przez instytucje krajowe i zagraniczne. W trzech (3) przypadkach kierowała pracami tych zespołów. Jest też aktywną członkinią Rzeszowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, pełniąc w nim od 2017 r. funkcję sekretarza. Była współzałożycielką i sekretarzem (w latach 2015-2022) Sekcji Administracji i Polityk Publicznych PTNP, a od 2022 r. jest skarbnikiem tej Sekcji. Jest obecnie (od 2022 r.) członkinią Zarządu Stowarzyszenia Rzeszów Smart City.

W latach 2013- 2023 przebywała na dziesięciu (10) naukowych i naukowo-dydaktycznych stażach zagranicznych. Jest członkinią komitetu redakcyjnego uniwersyteckiego czasopisma naukowego w Nowym Mieście (Nove Mesto) na Słowacji. Przygotowuje recenzje prac publikowanych w krajowych i zagranicznych czasopismach naukowych. Od 2011 r. uczestniczyła w realizacji dwunastu (12) europejskich/międzynarodowych programów naukowych i metodycznych. W latach 2019-2023 była członkinią zespołu ekspertów i recenzentów Narodowego Centrum Nauki. W ramach współpracy z organami samorządu terytorialnego Pani Doktor, uczestnicząc w pracach specjalnych zespołów eksperckich, była współautorką czterech (4) dokumentów strategicznych, bądź diagnostycznych, przygotowanych na zlecenie władz miasta Rzeszowa. Samodzielnie przygotowała Strategię Rozwoju Lokalnego jednej z podrzeszowskich gmin. Od 2020 do 2023 r. brała udział w pracach

³⁷ Informacje zawarte w tej części recenzji podają na podstawie *Wykazu aktywności naukowej* (s. 11 i nast.), stanowiącego załącznik do dokumentacji postępowania.

pięciu (5) zespołów eksperckich powoływanych przez organy samorządu miejskiego i regionalnego w Rzeszowie.

Przedstawione wyżej informacje jednoznacznie zaświadczać o bardzo wysokiej, zdecydowanie ponadprzeciętnej, a więc istotnej aktywności naukowej Kandydatki. Jej osiągnięcia w tym zakresie dowodzą również tak bardzo ważnych współcześnie kompetencji w sferze tworzenia i gromadzenia wiedzy naukowej oraz umiejętności jej transferowania do środowisk i instytucji odpowiedzialnych za organizowanie życia zbiorowego oraz kierowanie nim na różnych poziomach struktury władzy publicznej. Jej dorobek naukowo-badawczy ma charakter twórczych poszukiwań mających ogromną wartość poznawczą, ale i aplikacyjną/pragmatyczną.

6. Informacje o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę³⁹

Działalność dydaktyczna Pani Habilitantki realizowana w macierzystym Instytucie jest również bogata i imponująca. Prowadzi Ona zajęcia na trzech kierunkach studiów, z kilkunastu przedmiotów, w tym translatorium w języku angielskim, seminarium licencjackie oraz kursy dla studentów Programu Erasmus+. Jest koordynatorem tego Programu w Instytucie. Powierzano Jej obowiązki opiekuna studentów (opiekuna roku). Była inicjatorką i współautorką koncepcji i programu kierunku studiów (*Studia miejskie*). Uczestniczy w pracach Małego Uniwersytetu w Rzeszowie (interesująca inicjatywa, adresowana do młodzieży szkolnej). Na potrzeby dwujęzycznego Liceum Uniwersyteckiego przygotowała koncepcje dwóch przedmiotów prowadzonych w języku angielskim, realizując je przez trzy lata. Aktywnie uczestniczyła w realizacji programów z udziałem studentów i innych grup młodzieżowych Rzeszowa, inicjowanych przez fundacje i placówki kultury.

Pani Doktor przywiązuje znaczną wagę do podnoszenia własnych kompetencji dydaktycznych. Ukończyła studia podyplomowe w zakresie przygotowania pedagogicznego oraz uczestniczyła w licznych kursach, warsztatach i programach służących nabywaniu wiedzy, umiejętności i kompetencji dydaktycznych. Powierzono Jej też obowiązki promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim. Czynnie od 2010 r. uczestniczy w organizowaniu uczelnianych konferencji naukowych popularyzujących naukę oraz bierze udział w innych wydarzeniach upowszechniających naukę,

³⁹ Informacje podaje na podstawie *Autoreferatu*, s. 26-31.

organizowanych przez własną Uczelnię oraz przez instytucje publiczne i organizacje trzeciego sektora.

Dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny Kandydatki są doceniane przez władze Jej macierzystej Uczelni. Dwukrotnie była laureatką nagród – dziekańskiej i rektorskiej - za osiągnięcia naukowe. Walory efektów Jej aktywności naukowej zauważane są również na poziomie współpracy międzynarodowej. W roku 2015 została stypendystką słowackiego programu National Scholarship Programme of the Slovak Republic for the Support of Mobility of Students, PhD Students, University Teachers, Researchers and Artists. Natomiast w 2017 roku otrzymała (wspólnie z Kolegą z Instytutu) nagrodę za referat wygłoszony na konferencji naukowej w Siauliai University (Uniwersytet Szawelski, Litwa).

Warto w tym miejscu zauważyć i podkreślić to, jak rozległa i różnorodna jest aktywność Kandydatki, realizowana w wielu instytucjach, w kraju i za granicą. Jest to tym bardziej godne uwagi, jeśli uwzględnimy Jej bogatą, wymagającą wiele czasu i energii działalność badawczą, której imponujące publikacyjne efekty były głównym przedmiotem zainteresowania, lektury i oceny autora niniejszej recenzji.

Osiągnięcia naukowe Pani dr *Anny Kołomycew* wyróżniają się wysokimi walorami teoretycznymi i metodologicznymi, potwierdzając Jej twórcze kompetencje i rozległą wiedzę politologiczną oraz z zakresu dyscyplin pokrewnych. Oceniany dorobek odznacza się także, łatwo zauważalną, w licznych przypadkach, multidyscyplinarnością, co jest wynikiem odwoływania się do dorobku głównie socjologii, nauk o zarządzaniu i nauk prawnych oraz stosowanych w nich metodologii. Nie podważa to jednak dyscyplinarnej tożsamości prac Kandydatki. Stanowią one znaczny wkład w rozwój nauk o polityce i administracji.

Przedstawione w tej recenzji nieliczne polemiczne uwagi są wyrazem moich, subiektywnych poglądów i ocen dotyczących określonych problemów, czy przyjętego przez Panią Doktor sposobu ich opisywania i interpretowania. Nie są one w najmniejszym stopniu próbą deprecjonowania Jej optyki i zasadności stanowiska w diskutowanych sprawach.

Jednoznacznie pozytywna, bardzo wysoka ocena dorobku naukowego Pani dr *Anny Kołomycew*, co wielokrotnie akcentowałem w tej recenzji, uzasadnia opinię, że Jej osiągnięcia naukowe w pełni odpowiadają wymaganiom

określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tj. Dz. U. 2023, poz. 742 z późn. zm.). Kandydatka wykazuje się także istotną aktywnością naukową w ramach macierzystej Uczelni, w innych uczelniach krajowych, w instytucjach publicznych i placówkach kultury oraz w uczelniach i instytucjach naukowych za granicą. Mówi o tym art. 219 ust. 1 pkt 3 powołanej wyżej ustawy.

* * *

Wartości poznawcze oraz aplikacyjne osiągnięć naukowych Kandydatki, w moim przekonaniu, zasługują na wyróżnienie. W przedstawionej wyżej recenzji, przygotowanej w tym postępowaniu, dostatecznie przekonująco – jak sądzę – wykazałem wysokie walory Jej publikacji naukowych. Są to niezwykle ważne, pionierskie pozycje w polskiej literaturze politologicznej. Dają one ich Autorce trwałe miejsce w gronie najbardziej aktywnych i twórczych badaczy chimerycznego fenomenu demokracji i polityki lokalnej w Polsce okresu (post)transformacyjnych, dynamicznych przemian społecznych, politycznych i ekonomicznych oraz konfliktogennej polaryzacji społeczeństwa i jego elit.

Rola naukowej wiedzy jest trudna do przecenienia z punktu widzenia świadomego, racjonalnego i społecznie akceptowanego sterowania procesami życia małych i wielkich społeczności. Sukcesy w realizacji cywilizacyjno-kulturowych aspiracji każdego społeczeństwa nie byłyby możliwe bez wdrażania osiągnięć współczesnej nauki. Dorobek naukowy Pani dr *Anny Kołomycew* przynosi wiele istotnych odpowiedzi na „niespokojne pytania o wartość demokracji”, zwłaszcza na poziomie parterowych struktur organizacji życia społecznego. Ukazywanie instrumentów realizacji zaangażowania obywatelskiego posiada niezwykle wysoką wartość edukacyjną, nie tylko zresztą dla małych społeczności.

Wniosek ten przedkładam Komisji Habilitacyjnej, prosząc o zajęcie stanowiska i ewentualne wystąpienie z odpowiednią inicjatywą do Rady Naukowej Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Łódź, 26 marca 2024 r.

